

Statligt stöd till kommunernas vindkraftsplanering i budgetpropositionen

Sammanfattning

- ”Ett planeringsstöd bör införas snarast för kommunernas planering av vindkraft”, skriver [utredningen](#) ”En rättssäker vindkraftsprövning”.
- Svensk Vindenergi vill betona ordet ”snarast” och önskar att planeringsstödet beslutas i budgetpropositionen nu i september 2021 och träder i kraft under 2022.
- Det skulle leda till ett omfattande engagemang kring var vindkraft bör byggas – och inte byggas – runt om i hela Sverige. (Förra omgången med stöd ansökte 212 kommuner.)
- Om det inte, snarast, införs ett planeringsstöd är det sannolikt att ett stort antal kommuner kommer att fatta beslut om att exkludera all vindkraft ur översiktsplaneringen, i syfte att behålla kontrollen över vindkraftsutbyggnaden och inte vara styrda av cirka 10 år gamla vindbruksplaner.
- Ny statistik visar att det kommunala vetot i mycket högre grad använts när vindbruksplanerna varit äldre, jämfört med nyare. Det är 17 avgjorda ansökningar som lämnats in sedan 2014 och som helt eller delvis stoppats av det kommunala vetot, trots att området helt eller delvis var utpekad som lämpliga i vindbruksplan/översiktsplan. För 14 av dessa ärenden var vindbruksplanen ”äldre”, upprättad 2004-2011, medan 3 hade en ”nyare” plan, upprättad 2012-2020.
- Ibland kan ett okontroversiellt beslut spela en mycket stor roll. Så är det nu, och det finns inget skäl för regeringen att vänta. Ett planeringsstöd till kommunerna i den kommande budgetpropositionen, kan på ett effektivt sätt bidra till den nödvändiga klimatomställningen.

Den 16 juli 2021

Daniel Badman, vd Svensk Vindenergi,
Anders Wijkman, ordförande Nätverket Vindkraftens klimatnytta

Problemet

Utredningen "En rättssäker vindkraftsprövning" föreslår att: "Kommunen ska som huvudregel alltid meddela positiva lokaliseringsbesked om den anläggning som planeras är förenlig med den markanvändning som anges i kommunens översiktsplan." (sid 12)

Svensk Vindenergi stöder detta förslag, eftersom det ökar förutsägbarheten för alla parter.

Samtidigt påpekar utredningen att det finns ett enkelt sätt för kommunerna att stryka all vindkraft i översiktsplaneringen: "Kommunerna som bedömer det vara nödvändigt har möjligheten att anta en planeringsstrategi enligt 3 kap. 23 § plan- och bygglagen med innebörden att de delar av översiktsplanen som omfattar vindkraft förklaras inaktuella, i väntan på en mer omfattande översyn av översiktsplanen." (sid 137)

Det är därmed sannolikt att vindkraftskritiska partier och andra aktörer kommer att driva ett systematiskt arbete för att exkludera all vindkraft i översiktsplaner/vindbruksplaner, eftersom det blir kommunernas enda möjlighet att behålla kontrollen över enskilda vindkraftsansökningar utan att vara bundna av vindbruksplaner som i regel är cirka 10 år gamla.

Det skulle betyda att effekten av förslaget blir motsatt den eftersträvande, nämligen att översiktsplaneringen får en minskad betydelse för kommunernas beslut.

Lösningen: Ett planeringsstöd bör införas snarast

"Ett planeringsstöd bör införas snarast för kommunernas planering av vindkraft", skriver [utredningen](#) "En rättssäker vindkraftsprövning" (sid 140-141).

Utredningen skriver också:

- "Utredningens förslag avseende översiktsplanens utökade roll vid prövning av tillståndspliktiga vindkraftsanläggningar innebär att det blir än viktigare än i dag för kommunerna att se till att översiktsplanen är uppdaterad och stämmer överens med vad kommunerna vill åstadkomma."
- "Att planerna inte uppdateras i rätt takt och på rätt sätt kan leda såväl till att kommuner måste tillstyrka vindkraftsprojekt i egentligen inaktuella områden som till att översiktsplanen innehåller begränsningar för vindkraft som kommunen inte längre står bakom. Båda situationerna är oönskade."
- "För att säkerställa att översiktsplanerna med avseende på vindkraft är så uppdaterade och detaljerade som behövs bör det enligt utredningen införas ett planeringsstöd motsvarande det som fanns under åren 2007–2012 och som administrerades av Boverket. Behovet av ett sådant stöd har påtalats av många av de aktörer som utredningen träffat under sitt arbete och det tidigare stödet som Boverket administrerade förefaller ha varit såväl uppskattat som behövligt. En ytterligare fördel med ett planeringsstöd kopplat till vindkraftsutbyggnad är att det sätter ljuset på vindkraften i kommunerna och kan ge en diskussion och en generell kunskapshöjning i kommunerna om vindkraft och i bästa fall också till att resurser kan läggas

på ytterligare förankring med kommunmedlemmarna, så att tillståndsansökningar för vindkraft tas emot mer positivt av de närboende än vad som annars skulle vara fallet.”

Boverket skrev i sin [utvärdering](#) av det tidigare stödet att totalt 212 kommuner (och 13 länsstyrelser) sökte stödet ”och har arbetat med att ta fram planeringsunderlag och/eller arbetat med vindkraft i en översiktsplaneprocess /.../. Arbetet har lett fram till en av kommunerna uppskattad planeringsberedskap för vindelsproduktion på över 100 TWh/år.” Förra gången, för 14 år sedan, tilldelades Boverket 110 miljoner och knappt 84 miljoner betalades ut.

Som nätverket Vindkraftens klimatnytta och Svensk Vindenergi påpekade på [DN Debatt](#) den 5 maj 2021:

”Energimyndigheten och Naturvårdsverket vill öka den landbaserade vindkraftsproduktionen från cirka 25 till 80 TWh fram till 2040, motsvarande cirka halva Sveriges elproduktion.

Myndigheterna har pekat ut landområden som ur ett nationellt perspektiv är lämpliga för vindkraft, och de vill nu att länsstyrelserna ska ”vidareutveckla och kvalitetssäkra det nationella planeringsunderlaget genom att föra in regionala aspekter i underlaget”. Länsstyrelserna ska alltså, i samarbete med kommuner och andra aktörer, peka ut lämpliga områden för landbaserad vindkraft.

Problemet är att kommunernas nuvarande planer för vindkraft ofta är cirka tio år gamla. De upprättades med hjälp av ett statligt stöd för vindkraftplanering som infördes av alliansregeringen 2007 och utnyttjades av 212 kommuner.

Om inte dessa vindkraftsplaner uppdateras är risken stor att kommunpolitikerna i det kommande planeringsarbetet i stället lutar sig mot sina befintliga, äldre, vindkraftsplaner – och kanske också hänvisar till att vindkraften kan byggas ut till havs i stället.

Det bör därför införas ett nytt statligt stöd till kommunerna så att de får hjälp att uppdatera sina äldre vindkraftsplaner. Detta förslag har fått stöd av såväl länsstyrelser, regioner, kommuner och företrädare för vindkraftsbranschen, enligt myndigheternas vindkraftstrategi.

Om kommunerna, i en öppen och demokratisk dialog med medborgarna, uppdaterar sina vindkraftsplaner blir det tydligare var man får bygga och inte bygga vindkraft. Det blir mer förutsägbart. De lokala konflikterna kan i många fall undvikas. Och projektörerna kan fokusera sina resurser på områden som är möjliga för vindkraft.

Det tidigare stödet ledde, enligt Boverket, till en av ”kommunerna uppskattad planeringsberedskap för vindelsproduktion på över 100 TWh/år”.

Anta att 200 miljoner i ett nytt planeringsstöd till kommunerna skulle leda till att det byggs och produceras ytterligare 10 TWh vindkraft, som annars inte hade kommit till stånd. Det skulle inte bara stärka elförsörjningen och skapa nya jobb runt om i landet. Det skulle också kunna minska utsläppen med cirka 6 miljoner ton om året, motsvarande cirka 12 procent av Sveriges samlade utsläpp av växthusgaser.

Under vindkraftsverkens uppskattade 30-åriga drift skulle utsläppen minska med totalt 180 miljoner ton. Det vore en mycket effektiv klimatåtgärd, uppskattningsvis 900 gånger mer kostnadseffektivt än att minska utsläppen genom stöd till koldioxidlagring, där kostnaden uppskattas till minst 1 miljard kronor för 1 miljon ton.”

Ibland kan ett helt okontroversiellt beslut spela en mycket stor roll. Så är det nu, och det finns inget skäl för Per Bolund och regeringen att vänta. Ett planeringsstöd till kommunerna som en del av återhämtningsstödet från EU, och i den kommande budgetpropositionen, kan på ett effektivt sätt bidra till den nödvändiga klimatomställningen.”

Översiktsplaneringens betydelse i tillståndsprocessen

Nedan framgår av en [studie åt utredningen](#) ”En rättssäker vindkraftsprövning” (se bilaga 2):

En klart större andel av vindkraftsansökningarna har fått slutligt tillstånd om området var utpekad som lämpligt för vindkraft i kommunernas översiktsplaner/vindbruksplaner:

- När platsen var utpekad som lämplig för vindkraft fick 49 procent av ansökningarna slutligt tillstånd och 11 procent fick delvis tillstånd.
- När platsen inte var utpekad fick 32 procent av ansökningarna slutligt tillstånd och 12 procent fick delvis tillstånd.

Det har samtidigt haft en relativt liten betydelse för kommunens beslut om området varit utpekad som lämpligt för vindkraft eller inte i översiktsplaneringen:

- När platsen var utpekad som lämpligt område tillstyrktes 76 procent av ansökningarna i sin helhet.
- När platsen inte var utpekad som lämpligt område tillstyrktes 68 procent av ansökningarna i sin helhet och 4 procent tillstyrktes delvis.

Westander Klimat och Energi har nu, genom en kommunenkät och egna sökningar, granskat när kommunernas vindbruksplaner antogs och vilken betydelse det haft för kommuners beslut om veton.

År för vindbruksplan	Antal	procent
<u>2004-2008</u>	8	4,1
2009	14	7,2
2010	38	19,5
2011	43	22,1
2012	15	7,7
2013	12	6,2
2014	14	7,2
2015	11	5,6
2016	13	6,7
2017	6	3,1
2018	11	5,6
2019	7	3,6
2020	3	1,5
2021	0	0
Totalt	195	100,1

Av 195 granskade vindbruksplaner upprättades 74 procent perioden 2004-2014, 25 procent perioden 2015-2019 och 1,5 procent (3 planer) år 2020-2021. För att undersöka ålderns betydelse för kommunernas beslut delades planerna in i två ungefär lika stora grupper, de som upprättades 2004-2011 (”äldre”, 53 procent) respektive 2012-2021 (”nyare”, 47 procent).

Det är 17 avgjorda ansökningar som lämnats in sedan 2014 och som helt eller delvis stoppats av det kommunala vetot, trots att området helt eller delvis var utpekad som lämpliga i vindbruksplan/översiktsplan. För 14 av dessa ärenden var vindbruksplanen "äldre", upprättad 2004-2011, medan 3 hade en "nyare" plan, upprättad 2012-2020.

Slutsatsen är tydlig: Vindbruksplanernas styrande effekt för kommunernas beslut är väsentligt lägre när planerna är äldre.